

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 17. Compendiosè describitur pœnitentia canonica, olim præscripta
reis gravium criminum, quatuorque illius gradus, seu stationes, variaque
manuum impositiones super pœnitentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

acta, data; quam ejusdem sine acta poenitentia concessa. Nam sicut reconciliationis moribundis ante susceptam poenitentiam, cum sani essent, concessa fructum in dubiam revocabant; sic & fructum istius, de qua loquimur. Quod inde probat, quia idem Cornelius Papa epist. 46. (inter Epistolas Cypriani) cum dixisset, omnes illos Schismaticos (Maximum, Urbanum, Sidonium, Macarium, & plerisque fratres, qui se eis adjunxerant, & summis precibus veniam & reconciliationem petierant) fuisse receptos (studio utique recolligendae fraternitatis, ne ipsorum multitudo in schismate perseverans, tandem periret) addit: "OMNIA AUTEM REMISSUM DEO OMNIPOTENTI, IN CUIUS POTESTATE SUNT OMNIA RESERVATA. Et Clerus Romanus epist. 31. cum cenitrelapsum moribundis reconciliationem, ante actam poenitentiam, esse praestandam, si lachrymis & gemitibus verè poenitentis animi signa ederent, addit quoque: "DEO IPSO SCIENTE QUID DE TALIBUS FACIAT, ET QUALITER JUDICI SUI EXAMINET PONDERA; nobis tamen anxie curantibus, ut nec pronam nostram improbitatem laudent facilitatem; nec verè poenitentes accusent nostram quasi duram crudelitatem. Eodem modo Cyprianus epist. 52. in eadem causa quam supra retulimus (in causa utique Trophimi Episcopi, qui in persecutione idolis sacrificaverat, atque idè ab Ecclesia abstentus proflus defecerat, secumque in ruinam populi multitudinem praecipitaverat:) Redeunte (inquit) processit ad Ecclesiam Trophimo, & satisfaciens, & poenitentia deprecationis errorem pristinum confitente, & fraternitatem, quam nuper abstraxerat, cum plena humilitate & satisfactione revocante, audita sunt ejus preces, & in Ecclesiam Domini, non tam Trophimus, quam maximus fratrum numerus, qui cum Trophimo fuerant, admissus est, qui omnes Ecclesiam regressuri non essent, nisi cum Trophimo comitante venissent. Itaque salutis populi curà, tractatu cum collegis habito, susceptus est Trophimus, pro quo satisfaciebat fratrum reditus, & restituta multorum salus. Ea lege ut sacerdotalia munera non exerceret. Quia poenitentia taliter suscepta Patres non omnino fidebant.

CAPUT XVII.

Compendiosè describitur poenitentia canonica, olim praescripta reis gravium criminum, quatuorque illius gradus, seu stationes, variaeque manuum impositiones super poenitentibus.

207 IN exordio Christianae Religionis tantus fuit Ecclesiae zelus pro manutenda in Christianis innocentia, & gratia baptismali, ut (teste Cardinale Bona ubi supra) penè incredibilia sint quae fecit, ad incutiendum horrorem improbitatis fidelibus. Severitas Apostoli erga Corinthios inestitiosum, doctrinaque ipsius 1. Cor. 4. ne commiserentur fornicariis, & si is qui frater nominatur, esset fornicator, aut avarus, aut idolis serviens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum hujusmodi nec cibum sumere, primis fidelibus pro lege fuit, ita ut Corinthios illum, post anni circiter poenitentiam, in gratiam & communionem non receperint, nisi, ne abundantiori tristitia absorberetur, & periret, perque amissionem seu perditionem ipsius circumvenirentur à satana. 2. Cor. 2. 208 Idè ergo rigidam valde poenitentiam imposuit reis criminum, quae graviora vilasunt, quae quidem poenitentia exomologesit vocabatur, consistebatque in longa serie mortificationum, jejuniorum, prostrationum, humiliationum, abstinentia à societate fidelium, & non solum à parti-

icipatione, sed & à conspectu sacrorum mysteriorum, aliisque piis exercitiis, quae ad incutiendum peccatorum horrorem, ad compunctionem augendam, ad divinamque misericordiam peccatoribus conciliandam idonea videbantur. Exomologesit (ait Tertullianus lib. de poenit. cap. 9.) prosternendi & humiliandi hominis disciplina est, conversationem injungens misericordiae illi. De ipso quoque habitu atque victu mandat, sacco & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, animam maceribus desicere, illa quae peccavit tristitia tractatione mutare; ceterum postum & potum pura nolle, non ventris scilicet, sed animae causà; plerumque verò jejuniis preces alere, ingemiscere, lacrymari, & magis noctes dieque ad Dominum Deum suum, Presbyteris advolvi, & charis Dei adgniculari, omnibus fratribus legationis deprecationis sua injungere.

His annexam fuisse abstinentiam, seu (ut Veteres loquebantur) abstentionem, nedum à participatione, sed & à conspectu sacrorum mysteriorum, norunt in antiquitate versati, & de hoc aliquid diximus libro praecedenti. Neque verò Veteres permittebant, criminum saltem enormium reis, Domini corporis participationem, nisi prius conscientiam suam expurgassent jejuniis, orationibus, elemosynis, &c. Unusquisque confiteatur conscientiam suam (ait Augustinus serm. 152. de tempore, seu potius Caesarius serm. 52.) & quando se aliquo crimine vulneratum esse cognoverit, prius orationibus, jejuniis vel elemosynis studeat mundare conscientiam suam, & sic ad Eucharistiam praesumat accedere.

Atque ex his quidem exercitiis alia fixa fuerunt, semperque & ubique per totam Ecclesiam observata, cujusmodi erat, peccata confiteri, Sacerdoti se regendum & curandum tradere, à turba secedere, à licitis se voluptatibus mortificare, jejuniis, orationibus, elemosynis, aliisque pietatis, praesertim misericordiae operibus incumbere, ab Eucharistia abstinere. Quae postrema, prima erat, communissima, & maxima poenarum omnium, quae poenitentibus imponebantur, teste Belarmino lib. 1. de poenit. c. 21.

Alia non ita fixa fuerunt, nec generalia, sed particularia, seu particulariter observata, vel aliquibus dumtaxat, non in omnibus locis seu Provinciis, vel non omni saeculo, vel non in omnibus, sed in certis dumtaxat circumstantiis, cujusmodi fuerunt determinatio temporis poenitentiae pro quolibet crimine, distinctio quatuor graduum fixationum, ipsaque poenitentiae publicae exercitium, à quo plerumque excusati fuerunt Ecclesiastici, sicut & uxores in adulterium lapsae.

Duratio itaque exomologesit, seu poenitentiae canonicae, fixa non fuit, nec tam longa duobus tribusve prioribus Ecclesiae saeculis, sicut postea, sed Episcoporum judicio commissa, qui eam & imponebant, & tempus illius determinabant. Quod ab initio non fuisse tam longum, sicut post Montani Novatique haeresim, constat ex Clemente Romano l. 2. Constit. Apoit. c. 16. aiente: Castiga illum jejuniis duarum, aut trim. aut quinq. aut septem hebdomadarum, ut delicti genus & ratio poposcerit, atque ita dimitte eum, id est absolvo. Constat item ex supradictis de Corinthio incestuoso, post actam unius anni poenitentiam reconciliato. Necnon ex facto Joannis Evangelistae, qui juvenem initiatum, lapsum in latrocinii & homicidii crimina, post aliquot mensium jejuniis, lachrymatque continuas, tam ipse, quam Apostoli & Ecclesia pro ipso, expavit, ut videre est apud Eusebium Histo. Eccl. l. 2. c. 7. Tempus itaque illius usque ad Montanum brevius, post Tertullianum longius fuit: vix tamen annum unum alterumve exced-

fit. Quod etiam urgentibus de causis fuit abbreviatum.

Sub tertio dumtaxat sæculi finem pœnitentiæ tempora, eaque longiora, variè tamen pro varietate criminum & locorum, per sacros canones taxata fuerunt, occasione hæreticis Novatianorum, quæ in eo sita fuit, quòd cum Montanistis Novatiani peccata assererent, non esse in Ecclesia potestatem peccata post baptismum commissa remittendi. Quod quia eo prætextu assererent, quia potestatem illa remittendi dicebant nihil aliud esse nisi incentivum delinquendi: ne hoc aliquà verè specie ab ipsis dictum videretur, visum est Patribus, cum pœnitentiæ modum & ordinem certis legibus stabilire, qui peccatores à delinquendi facilitate deterreret.

214 Illà prouide occasione veteres Patres quatuor pœnitentiæ gradus, seu stationes constituerunt, per quas peccatores transire oportebat, priusquam absolutionis atque Eucharistiæ gratiam consequerentur. Prima statio *stentium* dicebatur, secunda *audientium*, tertia *prostratorum*, quarta *consistentium*. Sic tamen ut Episcopus, habitâ ratione feruoris, vel teporis, seu negligentia pœnitentium, abbreviare vel protrahere posset tempus, quo quilibet in qualibet statione deberet permanere.

215 In prima statione (quæ primus magis fuit ad pœnitentiæ dispositio, quam pœnitentiæ statio) peccatores in porticu extra Ecclesiam commorabantur (ait Cardinalis Bruna ubi supra) peccata sua publicè confitentes, & deporantes, cilicio & cinere sordidati, & ad misericordiam excitandam omni ex parte compositi, Nihil ab illos pertinebat Missæ Catechumenorum, nulla super eos manuum impositiones erant, nullæ orationes recitabantur; sed fideles priuati Deum orabant, ut illis veram pœnitentiæ largiretur. . . . A templi vestibulo exclusi, ne predicationem quidem audire poterant, pietatem diuitas at ingredientium implorabant, ut pro ipsis apud Episcopum & Clerum intercederent.

216 In secunda statione, *audientium*, admittis ad pœnitentiæ, eaque taxatâ, per manuum impositionem, permittebatur introitus in Ecclesiam, sic tamen ut itarent iuxta portam illius in Northce, ubi lectionem Scripturarum, earumque interpretationem, & sermonem audiebant, ab illa lugubri & humilis deprecatione absoluti. Sed finita lectione, & sermone, egredi compellebantur, nec ipsis fas erat cum fidelibus in Ecclesia orare, nec publicum orationum participes esse. Pro ratione autem contritionis & humiliationis citius ab hac statione ad tertiam transerebantur.

217 In tertia statione, *substratorum*, manebant intra ambitum ecclesie si que ad ambonem, ultra quem progressus nefas illis erat. In ea statione, publicorum orationum participes effecti, jejuniis, precibus, humicationibus, aliisque operibus laboriosè affligebantur. Et in singulis synaxibus preces super illos in genita procumbentes cum manuum impositione fundebantur; idque per longum tempus, & interdum per plures annos. Atque interim in eorum mores diligens inquisitio fiebat, an verè contriti essent, an sincera eorum conversio. Nondum autem ipsis fas erat sacra intueri mysteria, nec iis interesse, sed post Evangelii lectionem, illiusque expositionem, ab Ecclesia dimissi, in pœnitentiæ operibus ad hæc exercebantur, ut in Occidente à sæculo quarto usque ad octauum non conjugatis interdictus fuerit matrimonii contractus, ipsique conjugatis matrimonii usus, interdicta quoque militia, negotia secularia, & quidquid ipsis esse potuit occasio vel causa relapsus, ut videre est apud Morinum l. 5. c. 21.

218 In quarta statione, *consistentium*, fas ipsis erat fidelium precibus & sacrificio assistere, ad finem usque; non tamen offerre munera ad altare, Tom. III.

nec Eucharistiam sumere. In quo fideles ab ipsis discernabantur. Si quispiam inquirat, quamdiu in singulis stationibus singuli detinebantur? Respondet quòd in prima statione alii detinebantur per annum, alii per duos, alii per plures annos, pro criminum varietate, pœnitentiumque feruore. Tandem saltem in ea manebant, donec satis constaret, ipsos sincerè velle converti, pœnitentiæque opera, ad diuinæ iustitiæ satisfactionem necessaria, amplecti.

219 In secunda statione detinebantur, donec in diuinorum iudiciorum timore firmati, solidisque instructionibus corroborati, idonei fierent cum feruore & perseverantia laboriosis pœnitentiæ operibus suscipiendis, sibi in tertia statione imponendis, de quibus supra.

220 In tertia morabantur, quamdiu necessarium videbatur ad satisfaciendum diuinæ iustitiæ, per opera proximè dicta. Post quæ fidelium communioni per manuum impositionem restituebantur, sed nondum juri suscipiendæ Eucharistiæ.

221 In quarta statione manere iubebantur, donec in ipsis conspiceretur tantum pietatis studium, tantum odium improbitatis, tanta puritas mentis, quanta requiritur ad participationem diuinissimæ Eucharistiæ. Ad quam, ad perfectè imque prouide cum Ecclesia reconciliationem, elapso consistentiæ tempore, per ultimam manuum impositionem admittebantur.

222 Interim verò quadruplices manuum impositiones ipsis esse factas eruditi cum Albaspinæo obseruauit. Prima fuit, cum ad pœnitentiæ agendam in principio admittebantur: (semper enim pœnitentiæ impositioni conjuncta erat manuum impositio, ait Morinus lib. 6. cap. 5. n. 2.) & ista dicta fuit *manuum impositio in pœnitentiæ*. Secunda, & crebrò repetita fuit in tertia statione, prout in illius explicatione dictum est. Tertia, cum impletâ statione sublationis, recipiebantur in communionem minorem, fiebantque consistentes. Quarta, cum impletâ consistentiâ, admittebantur in communionem maiorem, sacre utique Eucharistiæ participationem.

CAPUT XVIII.

Absolutio sub finem tertia vel quarta stationis, non ante, regulariter data fuit.

§. I.

Offenditur, canonicè pœnitentibus absolutionem datam non fuisse, cum manus ipsis imponerentur in pœnitentiæ.

223 **Q**Uæruunt eruditi, quandonam canonicè pœnitentes sacramentaliter à peccatis absolutionem receperunt? Nonnulli, sed pauciores, minisque in antiquitate versati, contenti eam percepisse, cum ipsis manus primò imponerentur in pœnitentiæ. Sed hoc esse non potest.

224 Primum, ob argumenta §. sequenti proferenda. Secundò, quia per manuum quidem impositionem in pœnitentiæ, peccatores admittebantur ad pœnitentiæ, siue ad jus agendi pœnitentiæ (quod jus in magna tunc erat æstimatione, nec omnibus indiscriminatim concedebatur, ut postea videbitur); sed non eo ipso admittebantur ad sacramentalem absolutionem. Aliud quippe fuit sacramentalis absolutio; aliud admissio ad pœnitentiæ. Quemadmodum aliud fuit sacramentalem petere absolutionem; aliud petere admissiorem ad pœnitentiæ. Quæ duo Augustinus distinguit ep. 180. sibi: *aliis baptismum petentibus, aliis reconciliationem, aliis etiam pœnitentiæ actionem*. Si aliud

G g 2